

Стеван БЕЗДАНОВ

ТИТО ЗА ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО*

*Треба да се работи и да се учи,
другари!*

Т и т о

Образованието и кадрите, воспитанието на младата генерација и нејзиното оспособување за живот и работа во социјалистичкото самоуправно општество се составен дел од револуционерниот животен пат, мисли и дела на другарот Тито. Титовата мисла и дело се непроценлива животна школа за нашата младина, непресушен извор на неговите идеали и на секојдневната активност во текот на нашето револуционерно минато и на социјалистичката сегашност и сигурен патоказ кон комунистичка иднина. Според Тито младината „секогаш е гласник на новите движења кон поправеден и посрекен свет“,¹⁾ гаранција за подобра и посрекна иднина, активен учесник во борбата за смалување на растојанието меѓу социјалистичката сегашност и комунистичката иднина.

Својата приврзаност кон младината, длабоката и непоколебливата верба во нејзиното неисцрпно творештво и верноста кон нашето самоуправно социјалистичко општество, сознанието дека без класно и марксистички засновано воспитание и образование нема општествен напредок и сестран развиток на личноста, залагањето дека воспитанието и образованието на младата генерација мора да биде цврсто поврзано со животот, со производството и со борбата на работничката класа за ослободување на трудот и човекот, другарот Тито постојано ги изразуваше и докажуваше, а и безброј пати ги истакнуваше во своите обраќања кон пионерите и младината, на конгресите на Сојузот на комунистите, во Сојузното собрание, на советувања и во многу други прилики.

* Извадоци од истоимената книга, Скопје 1978.

¹⁾ Од пораката до учесниците на Светскиот младински форум во Москва, Бриони, 21. јули 1961.

Другарот Тито постојано покажуваше големо интересирање и грижа за развојот на воспитанието и образованието и за идејно-политичкото и стручното оспособување на работните луѓе. Во своите настапи и пораки ги изнесуваше своите ставови и даваше оценки за улогата на образованието во нашиот општествен и економски развој, за карактерот на општествено-економската спрега меѓу образованието и другите делови на здружениот труд, за марксистичкото воспитание и образование и за развивањето на југословенскиот патриотизам, за општото и стручното образование и усовршување на работниците, за општествената улога и за ликот на просветниот работник, за учебниците и за материјално-техничките услови на воспитно-образовната работа, за суштината на реформата на системот и политиката на воспитанието и образованието, за работното и физичкото воспитание, за претшколското воспитание и за воспитната улога на семејството, како и за улогата на СКЈ и на другите општествено-политички организации во воспитанието и образованието на децата, на младината и на работните луѓе и граѓаните. За тоа какво значење му придава другарот Тито на воспитанието и образованието сведочи и една мисла од завршниот збор на другарот Тито на Десеттиот конгрес на СКЈ дека „прашањето за образованието на младината мора да има приоритет, и дека Сојузот на комунистите е должен да работи на тоа“.²⁾

Образованието е составен дел на производните сили и мора да биде интегрирано во нашиот стопански и општествен развој

Другарот Тито решително се залага за *интегрирања на образованието во нашиот целокупен стопански и општествен развој и за самоуправно поврзување на образованието со другите делови на здружениот труд*. Всушност, станува збор за барањето дека целокупниот систем на образованието и воспитанието, мрежата од воспитно-образовните организации на здружениот труд и целокупната општествена политика во оваа област мора органски да произлегува и да се развива како функционален производ од поврзаноста на здружениот труд и од дејноста на образованието, како негов составен дел. Според Тито „... во процесот на материјалното и општественото преобразување на нашата земја, воспитанието и образованието на младата генерација има несомнено првокласно општествено значење“.³⁾

²⁾ Од завршниот говор на другарот Тито на Десеттиот конгрес на СКЈ, Белград, 30. мај 1974 год.

³⁾ Од писмото до Вториот национален конгрес за заштита на децата, 24. октомври 1958.

Сметајќи го образованието и науката сè повеќе како составен дел на производните сили другарот Тито, меѓу другото, вели: „Објективно е нужно науката и образованието, врз самоуправни основи, да се интегрираат во стопанскиот и општествениот развој. Тоа се општествени дејности од кои сè повеќе и попресудно зависи ефикасноста на целокупниот развој на нашата земја.“⁴⁾ И понатаму: „Погрепно е да се одделува стопанската сфера од вонстопанските дејности. Ние мораме да се стремиме кон што посоодветен развој на стопанските и вонстопанските дејности и кон нивното поврзување врз самоуправна основа. Работните луѓе во стопанството создаваат материјални добра за развојот на општеството, а работните луѓе во т.н. вонстопански дејности, со своето творештво на подрачјето на науката, техниката, школството, културата и уметноста и уште како придонесуваат за натамошниот развој на нашето стопанство. Јас сум длабоко уверен дека нашите работни луѓе во стопанството ќе покажуваат и во иднина уште повеќе интерес и разбирање за развојот на школството, за научно-иследувачките, уметничките и културните институции, како што, од друга страна, можеме да очекуваме дека нашето школство и научно-иследувачката работа уште потесно ќе се поврзуваат со стопанството и ќе се приспособуваат кон потребите на општеството во целост. Универзитетите мораат да бидат отворени спрема општеството и колку што се може непосредно поврзани со нашите работни организации, каде творечки се применуваат резултатите на науката и техниката.“⁵⁾ Поврзувањето на образовно-воспитните организации на здружен труд со останатите работни луѓе во стопанските и во другите области на општествениот труд другарот Тито го смета како важен фактор за самоуправна интеграција на општеството во која сообразно се остваруваат самоуправувачката самостојност и меѓусебното поврзување на сите дејности во нашето социјалистичко самоуправно општество.“ ... Работните колективи... во просветните дејности треба сè повеќе да ја зацврстуваат својата самоуправувачка самостојност и истовремено да се поврзуваат и да се здружуваат со производствените и со другите работни колективи. Самоуправувачката практика создава сè поповолни услови за слободно и трајно интегрирање на материјалното производство, од една, и на образованието, од друга страна... Затоа решително мораме да се залагаме за слободна самоуправна интеграција, за единствена општествено-економска основа на сите облици на општествениот труд“.⁶⁾ Повеќепа-

⁴⁾ Од рефератот на другарот Тито на Деветтиот конгрес на СКЈ, Белград, 11. март 1969.

⁵⁾ Од говорот на другарот Тито на Загребскиот универзитет, 16. декември 1969.

⁶⁾ Од рефератот на Деветтиот конгрес на СКЈ, 11. март 1969.

ти другарот Тито истакнуваше дека нема ни развој на образованието и на кадрите без продлабочувањето на социјалистичките самоуправни односи, во кои образованието сè повеќе ќе станува фактор за ослободувањето на трудот и човекот. Еве една карактеристична мисла за тоа: „Всушност, борбата за социјалистички самоуправни односи беше истовремено и борба за тоа науката и образованието, заедно со културата и со уметничкото творештво, да бидат еден од битните фактори за ослободувањето на работничката класа, за сестраното развивање на творечките можности на работниот човек и за динамичниот развој на производните сили. Нацртите настојувања се насочени кон тоа овие дејности, со својата социјалистичка ориентација и со вредностите што ги создаваат да го оспособуваат работниот човек како свесен градител на сè посодржајните и побогатите форми на животот и на социјалистичките односи“.⁷⁾

Другарот Тито повеќепати ја истакнуваше огромната улога што ја имаат универзитетите во процесот на здружувањето на општествениот труд во условите на научно-технолошката револуција. За тоа, меѓу другото, вели: „Универзитетите треба непосредно да се вклучуваат во процесот на здружувањето на општествениот труд и да бидат една од основните движечки сили. Заради тоа се потребни неговите директни врски со стопанството и со општествените дејности, како и решавањето на проблемите на финансирањето на факултетите, така и во креирањето на целокупната програмска ориентација и на плановите за развој на економскиот и општествениот систем. Универзитетот во секој поглед мора да биде отворен за научно-техничка револуција и еден од креаторите на развојот и примената на науката“.⁸⁾ По еден друг повод за улогата на универзитетот другарот Тито вели: „Универзитетот мора да биде интегрален дел на општеството, дел од заедничкиот фронт во борбата за самоуправен социјализам. Тоа ја подразбира и неговата тесна поврзаност со стопанството и со основните општествени потреби. Универзитетот мора да биде не само ковачница на стручни интелектуалци, туку и на идејно-политички кадри за натамошната изградба на социјализмот“.⁹⁾ Во рамките на целокупната општествена активност врз преобразувањето на воспитанието и образованието, посебно врз остварувањето на радикалните реформи на воспитно-образовниот систем, другарот Тито посебно се залага за зацврстувањето на положбата и улогата на непосредните производители, на просветните работници и учениците — студентите и во врска со тоа вели: „Потребно е да се избориме непосредните производители, просветните и на-

⁷⁾ Од рефератот на Десеттиот конгрес на СКЈ, 27. мај 1974.

⁸⁾ Од говорот по повод прославата на педесетгодишнината на СКОЈ, Загреб, 10. октомври 1969.

⁹⁾ Во интервјуто на весникот „Младост“, 25. мај 1972.

учните работници, да станат вистински носители на политиката во образованието и воспитанието. Активното учество на школската и на студентската младина во самоуправниот решавање е неопходно и мошне значајно во изградбата на социјалистичките односи, во формирањето на младиот човек како слободна, општествено-активна и одговорна личност...¹⁰⁾

Маркизмот мора да претставува основа на системот и на процесот на воспитанието и образованието

Другарот Тито постојано истакнува дека *марксизмот како научна теорија и револуционерна идеологија и практика на работничката класа*, мора да ја претставува основата на целокупниот систем и на процесите на воспитанието и образованието во нашето социјалистичко самоуправно општество, односно „мора да биде основа на теоретското образование на нашите млади луѓе, на нашите млади кадри, без оглед за која струка се ориентирале... Дозволете нашата младина да ја воспитуваме во духот на марксизмот. Не апстрактно, туку во духот на она што ние денеска по правиме и што би требало да го правиме. Тоа треба да биде навистина она што ѝ е потребно за да може да учествува во општествениот живот“.¹¹⁾ Според зборовите на другарот Тито „на младиот човек особено, марксизмот, така да речам, мора да му влезе во крвта и во месото. Тој мора да знае дека без тоа нема и не може да има социјализам“.¹²⁾ Другарот Тито на повеќе наврати инсистирал на основите на марксизмот да се изучуваат во сите институции и форми на образованието. „Треба да обезбедиме повеќе настава за марксистичката наука во нашите установи, во училиштата и на универзитетите, отколку што ја има денеска. Тоа е средство кое помага да може да се раководи со најкомпликуваните работи. Што знаат нашите млади луѓе на универзитетите, на пример, за дијалектиката? Мошне малку. И тоа главно оние што сами се стремат нешто повеќе да научат. А дијалектиката е мошне силно средство за да можат да се согледаат и да се сфатат проблемите кои од ден на ден искрснуваат во овој буен процес на нашиот развиток“.¹³⁾

Критикувајќи некои сфаќања според кои марксизмот, заради овојата тежина, може да се изучува и да се разбере дури на универзитетското ниво на образованието, другарот Тито ве-

¹⁰⁾ Од рефератот на Деветтиот конгрес на СКЈ, 11. март 1969

¹¹⁾ Во интервјуто на весникот „Младост“, 25. мај 1972.

¹²⁾ Од разговорот со младините на Босна и Херцеговина, 5. април 1977. („Политика“, 10 април 1977).

¹³⁾ Од говорот по повод триесетгодишнината од формирањето на Првата пролетерска бригада, 22. декември 1971.

ли: „Тоа е работа со која мора да се почне од најрана младост, од основното училиште, па до факултетот. Мораат на сите да им се создадат можности марксистички да се образуваат, да ја запознаат и да ја сфатат марксистичката идеологија, зашто инаку како ќе ја применуваат и спроведуваат во практиката. Заради тоа од исклучително значење се наставните програми. За нив мораме да водиме сметка уште повеќе отколку досега. Зашто, се разбира, не може на учениците од основните училишта, па и на помладите средношколци да им се даде Марксовиот „Капитал“ да го проучуваат, но целата наставна програма мора да биде проникната од марксизмот и од марксистичките идеи, разбирливи за определена возраст. Програмата мора да биде составена така што на младите, особено во средните училишта, да им овозможи да ги разберат основните марксистички идеи за да можат да се подготват подоцна, на универзитетот, да можат да сфатат и да научат покомпликувани работи од марксистичката теорија. Заради тоа е неопходно да се напишат такви учебници кои на лесен и разбирлив начин ќе ја толкуваат марксистичката наука.“¹⁴⁾ Зборувајќи за марксизмот, другарот Тито се залага за негова творечка примена, сметајќи го како раководство за револуционерна акција и истакнува дека „тоа не значи оти треба само апстрактно да се изучуваат делата на големите мислители Маркс, Енгелс и Ленин, туку е потребно исто така и творечки, во врска со секојдневната практика во нашата земја и со позитивните искуства во другите социјалистички земји, да се изучува оваа наука.“¹⁵⁾

Потребата за подлабоко изучување на марксизмот и за марксистичко образование на младината другарот Тито ја изведува од улогата што ја има младата генерација во нашиот социјален и економски развој. Во врска со ова, другарот Тито, меѓу другото, вели: „Зашто, како можеме да очекуваме дека младината со успех ќе го преземе товарот на нашиот развој без темелно марксистичко образование. Тоа е незаменливо оружје, идеолошка основа за цврста револуционерна ориентација, без која се запаѓа во практицизам и се отвора простор за дејствување на антисоцијалистичките сили. Младината мора да се воспитува врз класна основа.“¹⁶⁾ Изразувајќи ја својата увереност дека „нашата младина длабоко ја пронижува духот на социјализмот и дека вредностите на самоуправното социјалистичко општество „станаа дел од нејзиното битие и таа со него се идентификуваше“, другарот Тито истакнува дека „младината мора да биде свесна дека ние градиме систем врз основите на марксизмот-ленинизмот, применувајќи ја оваа наука не како догма

¹⁴⁾ Од интервјуто на весникот „Вјесник“, 2. март 1976.

¹⁵⁾ Од говорот на Шестиот конгрес на НМЈ, 27. јануари 1958.

¹⁶⁾ Во интервјуто на весникот „Младост“, 25. мај 1972.

туку како средство за полесно да се снаоѓаме во сите компликувани прашања и проблеми на денешницата. Мошне е важно, се разбира, како се применува оваа наука. Ако ја применуваме круто, не ќе успееме“.¹⁷⁾ Оттука „доаѓа обврската на сите општествени фактори, посебно на училиштата и универзитетите, на сите просветни работници сериозно да го сфатат овој проблем и да се ангажираат марксистичкиот поглед на светот што по-длабоко да ја проникне нашата млада генерација“.¹⁸⁾ Марксистичкото воспитание и образование го вклучува во себе и воспитанието на младите во духот на љубовта и верноста на својата социјалистичка самоуправна заедница. За тоа другарот Тито вели: „Младата генерација треба да се воспитува во духот на братството и единството и на рамноправноста на народите на Југославија, во духот на верноста на својата социјалистичка татковина, на нејзината слобода и независност, во духот на хуманизмот и сестраната рамноправна соработка и заедното помагање меѓу народите“.¹⁹⁾ Во една своја порака до децата и младина на Југославија другарот Тито, меѓу другото, ја кажа и следнава мисла: „... ваша задача е да го негувате и натаму да го развивате братството и единството на нашите народи, кое претставува едно од најдрагоцените и најголемите придобивки на нашата Народноослободителна борба... Чувајте ги и исто така развивајте ги и другите големи придобивки на нашата Народноослободителна борба и на народната револуција“.²⁰⁾

Огромна е воспитната улога на училиштето и на наставниците во воспитанието и образованието на младите

За воспитната улога на училиштето и наставниците и воопшто за ликот и задачите на просветните работници другарот Тито мошне често зборува. Може да се рече дека скоро и нема говор или порака од другарот Тито за образованието и воспитанието во кои на соодветен начин не го допре прашањето за ликот и општествената функција на наставникот и воспитувачот воопшто. „Треба да се има на ум дека не е важно од училиштето да излегуваат разни специјалисти и писмени луѓе,

¹⁷⁾ Од разговорот на другарот Тито со група матуранти од белградските средни училишта, Белград, 12. јули 1956.

¹⁸⁾ Во спомнатото интервју на весникот „Младост“.

¹⁹⁾ Од говорот на Шестиот конгрес на Народната младина на Југославија, 27. јануари 1958.

²⁰⁾ Од разговорот со делегацијата на Конгресот на здруженијата на професорите и наставниците и здруженијата на учителите, Белград, 29. април 1952.

туку пред сè тие да бидат луѓе со карактер на горд и свесен социјалистички граѓанин“.¹⁹⁾ Говорејќи за улогата на наставниците во социјалистичкото воспитание на младите, посебно за нивната морална и патриотска насоченост, другарот Тито ја изрази следнава мисла: „Нашите учители, професори и наставници воопшто имаат голема и чесна задача, задача да ја воспитуваат нашата социјалистичка млада генерација. Тие имаат задача од нашата младина да формираат не само способни стручни кадри, туку од неа да се формираат според својот карактер вистински граѓани на нашата социјалистичка земја, луѓе кои високо ќе ги ценат нашите револуционерни придобивки, кои ќе ја сакаат својата земја, но кои ќе знаат да ги ценат прогресивните придобивки и на другите народи, кои во себе ќе ги одгледуваат слободољубивите традиции на нашите народи, но на кои љубовта спрема својата социјалистичка земја не ќе им пречи истовремено да бидат вистински интернационалисти“²¹⁾ И понатаму: „Нашата заедница вам ви довери една работа од огромна важност: вие сте воспитувачи на новата генерација. Таа работа на оваа пресвртница, работата врз превоспитувањето на луѓето во нов дух е една долготрајна, мошне тешка и напорна работа која мора да почне од најраните години. Таа е тешка, но мислам дека е остварлива“.²²⁾ Според Тито, просветните работници се „борци за новиот човек што го создаваме. Ова го истакнувам заради тоа што е невозможно да се создава социјализам, а да не се создаваат луѓе што имаат социјалистичка свест“²³⁾.

Одавајќи им големо признание на просветните работници за резултатите што ги постигнуваат во процесот на воспитанието и образованието, другарот Тито посебно укажува на значењето на нивната идеолошка, стручна и педагошко-методска способност и вели: „Во изградбата на новото училиште, просветните работници, како непосредни организатори и раководители на наставно-воспитниот процес, имаат секако најзначајна и најодговорна улога. Тие и досега правea значајни напори и постигнуваа важни резултати, често работејќи и под тешки околности. Квалитетот на нашето училиште ќе зависи и во иднина, се разбира под услов општествената заедница да ги обезбеди неопходните материјални средства, пред сè од тоа колку наставниците ќе бидат идеолошки и стручно образовани и педагошко-методски способни и колку побргу ќе се напуштат застарените сфаќања за школската наобразба на децата и младината. Тоа значи дека во иднина посебно внимание мора да им се посвети на училиштата во кои се подготвува

21) На Нова година 1950., „Борба“, 1. јануари 1950.

22) Од спомнатиот разговор со делегацијата на Конгресот на просветните работници (1952).

23) Исто.

наставниот кадар и дека мора да се води сметка за постојаното усовршување на наставниците во текот на нивната практика“²⁴⁾

Другарот Тито решително станува против туѓите влијанија и сфаќања и негативното дејствување врз децата и младината. Во врска со ова, зборувајќи за улогата на училиштето и наставниците, другарот Тито рече: „Ваша задача, се разбира, е и понатаму да се борите за младите луѓе. Во Југославија има уште елементи што сакаат да ја одделат младината од нашата денешна стварност“²⁵⁾ Имајќи го предвид значењето на наставничкиот позив во воспитанието и образованието на младата генерација другарот Тито постојано се залагаше за унапредувањето на нивната општествена и материјална положба и за создавањето услови за нивна непречена воспитно-образовна работа. „... На просветните работници и училиштата секогаш се гледа како на нешто што не дава акумулација, место да им се даде приоритет, зашто една социјалистичка земја сака од човекот да се создаде способен граѓанин“²⁶⁾ Неадекватната материјална положба на просветните работници другарот Тито ја смета како една од причините за извесни слабости во областа на воспитанието и образованието. Поставувајќи прашање за тоа во какви услови се наоѓаат просветните работници, другарот Тито вели: „Јас мислам дека тие услови не се баш најдобри, дека нашиот наставен кадар, помалку или повеќе, во сите училишта, е мошне слабо награден и дека тоа неповолно влијае врз расположението на нашите просветни работници, заради што трпи и воспитанието на младината. Крајно е време проблемот на наградувањето на школскиот наставен кадар што побргу да се реши на задоволителен начин“²⁷⁾

Улогата на семејството, на општествените организации и на другите субјекти на општеството во воспитанието и образованието

Другарот Тито по многу поводи, зборувајќи за проблемите и задачите на воспитанието и образованието, укажуваше на огромното значење на семејството и на другите општествени фактори, посебно на општествените организации во остварувањето на целите и програмите за воспитанието и образованието. Според Тито, само координирана акција на сите субјекти на

²⁴⁾ Од писмото до Вториот национален конгрес за заштита на децата, 24. октомври 1958.

²⁵⁾ Говор на Четвртиот конгрес на СКОЈ, „Борба“ 16. октомври 1948.

²⁶⁾ Од разговорот со просветните работници на Бања Лука, 12. април 1966.

²⁷⁾ Од рефератот на Осмиот конгрес на СКЈ, 7. декември 1964.

општеството може да обезбеди остварување на целите и задачите на воспитанието и образованието како на децата и младината така и на возрасните. Многу задачи и цели на воспитанието и образованието објективно училиштето не е во состојба да ги реализира. Оттука доаѓа и потребата за ангажирање на останатите воспитно-образовни субјекти за кои другарот Тито, меѓу другото, вели: „Извршувањето на оваа голема задача ќе зависи пред сè од семејството и од просветните работници, од општествените сили кои на кој и да е начин учествуваат во решавањето на проблемот на воспитанието и образованието... Во однос на семејството нашата политика мора и натаму во прв ред да биде насочена кон тоа семејството што подобро да се оспособи за решавање на своите прашања кои се однесуваат на одгледувањето и воспитанието на децата, заради што комуните и општествените организации, а во прв ред младинските кои се занимаваат со воспитанието и заштитата на децата и младината, треба да му укажуваат на семејството сè поголема помош“.²⁸⁾

Еве една карактеристична мисла на другарот Тито за улогата на семејството во формирањето на личноста: „Формирањето на социјалистичкиот човек мора да почне од најраното доба, во родителскиот дом. Има, се разбира, родители во Југославија кои не можат да ги воспитуваат своите деца во социјалистички дух, зашто ни самите не се толку силно загреани за социјализмот, особено заради извесни тешкотии од финансиски и социјален карактер. Но секој родител би морал да формира морален лик на своето дете, и тоа во раното детство, зашто определените норми во оваа смисла ги дава и семејството во капиталистичкиот систем. А на ова, во нашето семејство, му се посветува мало внимание“.²⁹⁾ И понатаму: „Грижата за воспитанието и образованието не смее да паѓа само врз училиштето, семејството мора да го понесе својот дел од одговорноста и не треба да се очекува некој друг да го замени во она што е негова обврска“.³⁰⁾ Според мислењето на другарот Тито: „Општествените организации можат исто така да изиграат мошне важна улога во подобрувањето на материјалната база за воспитание и образование. Тоа најдобро го покажуваат многубројните примери на оние општествени органи-

²⁸⁾ Од говорот на Осмиот конгрес на Сојузот на социјалистичката младина, 10. февруари 1968.

²⁹⁾ Од рефератот на Деветтиот конгрес на СКЈ, 11. март 1969.

³⁰⁾ Од писмото до Вториот национален конгрес за заштита на децата, 24. октомври 1958.

³¹⁾ Од говорот со претставниците на Сојузот на педагошките друштва на Југославија, 11. февруари 1965.

³²⁾ Од говорот на Осмиот конгрес на Сојузот на младината на Југославија, 10. февруари 1968.

защити кои мошне ефикасно им помогнаа на училиштата и на училишните одбори во отворањето и опремувањето на работилници, клубови, секции и кружоци на млади техничари, во уредувањето на физкултурни терени и набавка на училиа, како и во организирањето на разни смотри, технички и други дејности. Мислам дека не треба посебно да се истакнува колку сето ова може да има големо значење за унапредувањето на работата во воспитанието“.³³⁾

Во повеќе наврати другарот Тито зборуваќи за улогата на одделни општествени организации, укажуваше на значењето што го има Народната техника во техничкото и стручното образование и во оспособувањето на младината, на работните луѓе и граѓаните. Еве еден став за Народна техника како општествена организација: „Мошне важна улога во стручното образование на младината имаат и организациите на Народна техника. И во нашата Народна армија секоја година се оспособуваат илјадници младинци за работа во разни струки, како возачи, радисти и други. Нашата младина сè повеќе ја сфаќа важноста на техничкото образование и тој стремеж добива сè пошироки размери во редовите на нашата млада генерација. Во наредниве пет години, во процесот на спроведувањето на новиот петгодишен план во огромна мера треба да се намали бројот на младинците што не се здобиле со некој вид техничко знаење“.³⁴⁾

Во утврдувањето на целите и програмите на воспитно-образовната работа, посебно на политиката на развојот на оваа дејност и во формирањето на личноста, големо значење другарот Тито им придава на општествено-политичките организации, пред сè на Сојузот на социјалистичката младина и на Сојузот на комунистите, а во врска со тоа вели: „Посебна улога во формирањето на личноста на градители на социјалистичкото општество имаат Сојузот на младината и другите општествени организации што ја собираат младината, а пред сè комунистите што работат во тие организации. Во активностите на вашите организации треба да се задоволат интересите на младината и во нив да се зацврстува патриотизмот, другарството, љубовта спрема работата и чувството за одговорност, да се води борба за социјалистички општествени односи и развој на смислата за демократско решавање за сè што е содржина на вашиот живот и работа. Посебно треба да се развива борбеноста на младите луѓе во заземањето на најпрогресивните ставови и за нивното доследно спроведување, не само во младинските организации туку и во општеството воопшто. Јас сметам дека општествените организации на младината, и по-

³³⁾ Од писмото до Вториот национален конгрес за заштита на децата, 24. октомври 1958.

³⁴⁾ Од рефератот на Петтиот конгрес на ССРНЈ, 18 мај 1960.

крај слабостите и некои негативни појави, во својата досегашна работа остварија значајни резултати и дека заслужуваат помош и поддршка од општеството во материјален и во секаков поглед“.³⁴⁾ Во сето ова водечка улога има Сојузот на комунистите, зашто „сестраното воспитание на младината, кое е од огромно значење за нашето социјалистичко општество, не може да се оствари без целосно антажирање на сите општествено-политички фактори — во прв ред на Сојузот на комунистите“.³⁵⁾

Мора да се обезбеди единство на системот и на политиката на воспитанието и образованието

Другарот Тито постојано се залага за единство на системот и целите на воспитанието и образованието, за заедничка политика при програмирањето на содржините и изработката на учебници во југословенски размери. Во развојот на системот и содржините на воспитанието и образованието, според зборовите на другарот Тито „мора да се чува онаа основна нишка на општата југословенска наобразба, која во секоја република мора да биде иста, т.е. југословенска, иако можат да се задржат и извесни национални особености. Заедничко и единствено треба да биде воспитанието во духот на марксизмот и ленинизмот... Наобразбата треба да биде таква што децата на Словенците, Хрватите, Македонците, Србите и други да добијат во училиштето воспитание што ќе ги ориентира на потребата од единствена југословенска социјалистичка заедница“.³²⁾ Станува збор, значи, за југословенски концепт на систем и политика на воспитание и образование со почитување на особеностите на републиките и покраините.

Во изградбата на единствениот систем на воспитанието и образованието неопходно е, сходно со барањата што често ги истакнува другарот Тито, да се остварува меѓурејубличка и општојугословенска соработка. За ова другарот Тито го вели следново: „Единството на југословенскиот систем на воспитание и образование мораме понатаму да го зацврстуваме и збогатуваме со отстранувањето на слабостите на планот на меѓунационалната, меѓурејубличката и општојугословенската соработка на самите воспитни и образовни институции и на сите останати општествени фактори во оваа област. Основата на таа соработка мора да биде борба за афирмација на социјалистич-

³⁴⁾ Од говорот на Осмиот конгрес на Сојузот на социјалистичката младина на Југославија, 10. февруари 1968.

³⁵⁾ Исто.

³⁶⁾ Од разговорот со претставниците на новинарите, Белград, 6. февруари 1963.

ките хуманистичките содржини на воспитанието и образованието, за внесување на современа, прогресивна научна мисла во воспитанието и образованието, за доследно отстранување и спречување на сите националистички, идеалистички и конзервативни елементи во наставните планови, програми, во учебниците, во самата настава, итн.“³⁷⁾

Потребата од соработка меѓу републиките и покраините другарот Тито посебно ја гледа во областа при изработката и издавањето на учебници. Во врска со ова другарот Тито вели: „Мислам дека е мошне значајно и тоа еднаш да го решиме проблемот со учебниците, да ги создаваме според нашите ју-гословенски потреби. Зашто, денеска тие се различни и еден често побива друг, така што, на пример, за општата историја на нашиот народ, децата добиваат конфузна претстава. А и во друг поглед не одговараат. Сметам дека со повеќе план треба да му се приоѓа на определувањето на карактерот на учебниците и дека во нивното создавање е потребна интеграција. Одделни учебници мораат да бидат единствени за целата земја. Заради тоа што во секоја република се издаваат други учебници, често доаѓа до разни појави, па дури и до национални проблеми кои добиваат пошироки размери и негативно се одразуваат“.³⁸⁾ И понатаму: „Јас во прв ред забележувам, на пример, за еден предмет во шест републики да имаме шест различни учебници, што е апсолутно погрешно“.³⁹⁾

Образованието и просветните работници по Титовиот пат на револуцијата која тече... Титовите мисли, идеи и практичните залагања во областа на воспитанието и образованието а потврдуваат својата актуелност во сегашната етапа на социјалистичкото самоуправни преобразување на воспитанието и образованието врз основите на Резолуцијата од Десеттиот конгрес на СКЈ за образованието. Многу барања и принципи на кои другарот Тито повеќепати инсистираше, дојдоа до израз во спомнатата Резолуција на Десеттиот конгрес на СКЈ и сега претставуваат главни стратешки правци на идејно-политичката, општествена и теоретско-стручната активност во сите социјалистички републики и социјалистички автономни покраини.

Прифаќајќи ги и спроведувајќи ги во живот мислите и практите на другарот Тито за воспитанието и образованието на младината и на работните луѓе и граѓаните, посебно просветните работници, го изразуваат своето неизмерливо задоволство и човечка гордост што се современици и соборци на човекот

³⁷⁾ Од рефератот на Осмиот конгрес на СКЈ, 7. декември 1964.

³⁸⁾ Од говорот во Јајце по повод триесетгодишнината од Второто заседание на АВНОЈ, 29. ноември 1973.

³⁹⁾ Од рефератот на Десеттиот конгрес на СКЈ, 27. мај 1974.

и другарот, учителот и водачот кој цели четириесет години се наоѓа на кормилото на КПЈ, кој толку чесно и непоколебливо високо го држи првеното, со срп и чекан украсено, знаме на комунистите на Југославија, човекот кој никна од народот чии стремежи секогаш знаеше идејно да ги осмисли и да го поведе во акција за нивното остварување, кој толку верува во неисцрпната творечка моќ на народот, од кој секогаш се инспирира и врз кој се потпираше во сите пресудни настани во своето и нашето заедничко револуционерно минато, во социјалистичката сегашност и во чија комунистичка иднина цврсто верува.